

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת קרח

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
21:19	20:23	19:32*	י-ם
21:16	20:21	19:29	ת"א
21:20	20:24	19:33	חיפה
21:16	20:20	19:29	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 19:12

מטה אהרן

המסתפקים בדברי משה האומרים עליו כי הוא היה עושה המעשים מדעתו ואז ידעו בבירור כי הכל מאת ה' יתברך. עכ"ל. ומדבריו למדנו מדוע לקח עץ יבש והפריחו, לומר ששבט לוי החרוט על המטה ה' הפריחו וגידלו ולא אחר, אולם מדוע דוקא שקדים זאת נלמד מפירוש החזקוני (י"ז כ"ג) וז"ל: ויוצא פרח - סימן לפרחי כהונה העתידין לצאת ממנו. ויצץ ציץ - סימן שיצאו ממנו כהנים ששוקדים על עבודתם. ע"כ. והוסיף בספר תולדות יצחק וז"ל: והטעם שהוציא פרח רמז לבני אהרן שהן פרחי כהונה, לומר כי מה' היתה זאת להם, ויצץ ציץ על אהרן שעליו ציץ נזר הקדש, שקדים על הלויים השוקדים במקדש כל הימים, לומר שהקב"ה שלח למשה כל אלו המנויים כי לא מליבו. ע"כ. ואחר שהבנו מטרת המטה צריך להתבונן בעוד מספר דברים אשר בו, הנה מטה זה היו בו מצד אחד שקדים ומן הצד השני פרחים, ושניהם נשמרו לעולם (וכמבואר בדעת זקנים לבעלי התוס' (שם כ"ג). וזה מפורש בתורה, ואולם הנה עוד אמרו רבותינו (פסחים נ"ד). שאחד מהדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות הוא מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה, [ובדרך אגב נעיר, שבמשנה באבות (פ"ה מ"ו) שם גם שנינו על אותם הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות ושם לא נמנה מטה אהרן], וצריכים אנו להבין מדוע היה צריך להבראות מששת ימי בראשית, וכמו כן מדוע הוא נברא דוקא בבין השמשות ממש לפני סיום הבריאה כולה.

ונראה לפרש שכל אלו הדברים בששת ימי בראשית הינם דברים העומדים וקיימים כל ימי עולם, והינם חלק מצורך הבריאה לעולם ואינם תלויים במעשיהם וחטאיהם של בני אדם, אולם כל אלו שנבראו בערב שבת בין השמשות הם דברים התלויים ועומדים לעולם לפי מעשיהם של בני אדם, אם ילכו בדרך טובה לא יצטרכו אליהם ואם ילכו בדרך רעה יצטרכו אליהם, הכל כפי מעשיהם, ולכן נבראו בשעת בין השמשות של ערב שבת שהוא סוף הבריאה, והוא זמן המעבר בין ימי הבריאה, לבין חיי העולם הזה, להורות שהם תלויים ואינם מוכרחים שיבראו ויצטרכו להם בבריאה, ואמנם אין כאן המקום לבאר את כולם, ורק נסביר את מטה אהרן שבו אנו עסוקים, שהרי הוא לא היה מחויב להבראות, שאם היו מאמינים במשה ואהרן ולא היו מתלוננים לא היה שום צורך בו, ולא עוד אלא שכבר על אשמות אלו קיבלו קרח ועדתו את ענשם בפתיחת פי האדמה שגם היא אחד מהדברים שנבראו בבין השמשות להענישם, וא"כ אפילו אחר החטא אם היו שבים בתשובה מתלונניהם לא היה צורך יותר במטה, אולם משלא שבו והוצרכו להעניש בבליעה ובאש ובמגיפה, אז השתמש הקב"ה במטה שבו הוכיח לכולם שבו בחר בשבט לוי יותר מן הכל, ובאהרן ככהן ה' משרת לפניו, ובניו אחריו בבית המקדש. אחים יקרים, למדנו על נס אחד מופלא שהיה במדבר, וכאמור כל מציאותו היתה בדוחק מפני עוון המחלוקת שהיה בעוכם של ישראל, שחלקו על משה ואהרן, ואולם ה' שמר זאת לאות עולם, ולעתיד לבוא נראה מטה זה לעינינו, ונזכור לעצמנו משה אמת ותורתו אמת, ורק על ידם נדבק בה' אלוקי האמת.

בפרשתנו אנו קוראים על אחד הניסים המופלאים שאירעו במדבר, והוא פריחת מטה אהרן, וכמו שנאמר (י"ז כ"ג) וַהֲנִיחָה פֶּרֶחַ מִטֵּה אֶהֱרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פֶּרֶחַ וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים, וכידוע מטה זה נגנז בתוך אהל העדות בציווי ה' יתברך למשמרת לאות עולם, וכמו שנאמר (שם כ"ה) הִשָּׁב אֶת מִטֵּה אֶהֱרֹן לְפָנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לִבְנֵי מִרְי וְתִכַּל תִּלְוַנְתֶּם מְעַלְי, והנה כמו שמפורש בפסוק נעשה נס זה להסיר את תלונות בני ישראל מעל משה ואהרן.

אלא שצריך להבין מדוע בחר ה' יתברך דוקא נס כזה, הלא יכול לעשות הרבה ניסים להראות בהם את כוחו וממילא יקבלו את דבריו, ויותר מכך הלא עד עתה כמה ניסים הם ראו ולא הועיל להשקיט את דעתם, ורק לאחרונה הם נפגשו בניסים מופלאים ביותר שפצתה האדמה את פיה וענשה את עדת קרח, ויצאה אש מאת ה' ואכלה את מקטירי הקטורת, ואחר כל זה עדיין התלוננו ובשל כך היתה בהם מגיפה, וא"כ מה יעזור כעת הנס הזה דוקא. ועוד אם כבר רוצה הקב"ה להפריח עץ יבש, לכאורה היה לו להפריח דבר שפריחתו אורכת זמן וכגון עץ חרוב שגדל לשבעים שנה, ולעשות זאת בלילה אחד, ולא לקחת שקדים שכידוע ממהרים לצאת, ואף שעצם זה שעץ פורח זה נס, מ"מ עם מתלוננים כאלה קשה לתפוס ראש ולהניח דעתם, וצריך למצוא דבר שלא יהיו להם עליו שום תלונה.

ובכדי שנבין זאת צריך להתבונן מה באמת התלונה שהיתה להם על משה ואהרן, הלא הם דאגו להם והחיו אותם, התפללו עליהם והצילו אותם, ורק בפרשתנו ראינו איך אודות לתושייתם שעשו הקטורת והלכו בתוך העם, הצילו את בני ישראל מכליון חרוץ ח"ו במגיפה, ולא רק כעת אלא כל הזמן מעת היותם במצרים ועד עתה, ומה יכולים להתלונן על מנהיגים כאלה מיוחדים. ונראה לומר שהתלונה הקשה שיש להם על משה ואהרן היא שהכל הם עושים ברצונם וח"ו לא מאת ה' יתברך, ומחשבה זו נכנסה להם על ידי הלשון הרע והתעמולה הגדולה שעשו קרח ועדתו נגד משה ואהרן, ומני אז חדר בהם עמוק כל כך, עד שקיבלו את הלשון הרע או יותר נכון את ההוצאת שם רע כאמת גמורה, ובליבם פנימה הרגישו שבאמת משה ואהרן בחרו את תפקידם לעצמם, [ובדרך אגב אנו למדים כמה חמורה קבלת לשון הרע שהיא גורמת למיתת המקבל, כמו שאמרו רבותינו שלשון הרע הורגת שלושה את המספר ואת המקבל ואת מי שנאמר עליו], ותלונות אלו קיימות בליבם ויצאו בעת צער ומצוק, ולכן הקב"ה מוכן לשנות את הטבע ולעשות מעשה ניסים כזה עצום שמטה שהינו עץ יבש יכול לפרוח ולהוציא שקדים.

ומעתה צריך להתבונן מה המיוחד בנס זה ואיך הוא יפתור את בעיית האמונה הקשה שלהם, והנה רבנו בחיי (י"ז כ') כותב: ועל כן הוצרך אות פריחת המטה, להורות צמיחת פורענות לכל החולקים והיה לאות ברית על הלוייה, כי הקב"ה בחר בלויים תחת הבכורות, וזה שאמר הכתוב לבית לוי, לימדך הכתוב שפריחת המטה היה אות ומופת על הלוייה. והנה נתבאר בכל האותות האלה כי נבואת משה אמיתית וקיימת, ונשתברו דברי החולקים

מחסות
לוח ניסן
מסכים וינסטים
למתי כמות ושיטות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהבדיל לע"נ דודי היקר: סעיד וקנין בן רחל ז"ל, ד' תמוז תשפ"ב, תנצב"ה.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (סעודה שלישית)

רלה. כתב הטור (סי' רצ"א): ויהא זהיר מאוד לקיים סעודה שלישית, דאמר ר' שמעון בן פזי, אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל המקיים ג' סעודות ניצול מג' פורעניות: מחבלו של משיח, ומדינה של גיהנם, וממלחמות גוג ומגוג, ואמר ר' יוסי יהא חלקי עם מקיימי ג' סעודות בשבת. עכ"ל. נמצא שבזכות סעודה שלישית ניצל ממלחמת גוג ומגוג, ומי אינו חפץ בכך. ובטעם הזהירות כתב המחזיק ברכה (סי' רצ"א אות א'): לפי שבסעודה זו ניכר כבוד השבת שהוא דבר שאינו עושה בחול, שעיקר האכילה דבר יום ביומו הוא בלילה פעם אחת וביום פעם אחת. ובסעודה שלישית מגדיל כבוד השבת לעשות בו סעודה מחודשת, והזהיר לקיימה הנה שכתב גם על סעודת לילה וסעודה שניה כאלו עשאו לכבוד שבת דוקא. אך אם יתירש לקיים סעודה ג' מורה שהשני סעודות לא עשה לכבוד שבת אלא שכך דרכן של בני אדם לסעוד בלילה וביום. ומשום כך צריך לזוהר מאד לקיים סעודה שלישית כי בקיומה יתברר כי כל מה שעשה לכבוד השבת. עכ"ל.

רלו. והרשב"י בזוהר הקדוש (ח"ג דף רפח ע"ב) העיד על עצמו ביומו האחרון שמימיו לא ביטל ג' סעודות שבת ולכן לא הוצרך להתענות כלל בימות החול וכ"ש בשבת, שמי שזוכה לאכול ג' סעודות שבת זוכה לאמונה שלימה וזוכה בהם לעולם הבא. ולפי המבואר בזוהר (שם) סעודה שלישית היא בדרגה העליונה יותר מכל הסעודות (מבחינת הפרצופים העליונים), וא"כ צריך להקפיד באכילתה ובכל הנלוו אליה כעונג שבת ושירה ודברי תורה יותר מכל הסעודות. [כידוע שאצל אדמור"ם נהגו לעשות בזמן סעודה שלישית "טייש" (דהיינו עריכת שלחן) בשירה ודברי תורה המרוממים את הנפש, מפני מעלתה הגבוהה, ואמנם בפועל אצל רבים הינה הסעודה הכי פחותה מכל הסעודות הן במאכלים והן בשאר הדברים, והסיבה לכך מפני שהיא לטורח על האדם אחר שאכל ושבע ודשן בשתי הסעודות הראשונות של שבת, ואולם יתבונן האדם שדוקא בשל כך מעלתה גבוהה יותר מפני שנעשית בדוחק והיא הסעודה הנוספת בשבת על ימות החול כאמור לעיל, ומ"מ כל אדם יעשה בחכמה וישאיר מקום וזמן כראוי לסעודה שלישית, וישא ברכה מאת ה' בעולם הזה ולעולם הבא].

רלז. תחילת זמן סעודה שלישית הוא משיגיע זמן המנחה, דהיינו משש ושעות וחצי מעלות השחר. (טוש"ע סי' רצ"א סעי' ב'). [והוא ע"פ דברי הרמב"ם (פ"ל משבת ה"ט), והתוס' (שבת ק"ח) ד"ה במנחה], והרא"ש הובא בטור, וכתב הרב המגיד שהיא מחלוקת בין הגאונים שבעל הלכות גדולות סובר שאפשר לעשות סעודה ג' קודם מנחה, אבל בספר העתים הוכיח שזמנה הוא בזמן המנחה, ושכן עיקר. וכ"כ בהגהות מימוניות על הרמב"ם (שם אות ה') בשם ר"ת שמי שאכל סעודה שלישית קודם מנחה לא קיים מצותה, והביא ראיה לדבריו מהדחת כלים, וכן מבואר מדברי הזוהר הקדוש הנ"ל בהלכה הקודמת מוכח שזמנה מן המנחה ולמעלה וכדברי רוב הפוסקים, וכן מוכח עוד מהזוהר (ח"ג דף צה ע"א), ע"ש, וכן מוכח מדברי רבנו האר"י סעודה שלישית].

שיבאו בהלכה הבאה]. ואם עשאה קודם לכן לא קיים מצות סעודה שלישית (טוש"ע סי' רצ"א סעי' ב'). [ואע"פ שבהגהות מימוניות על הלכות חמץ ומצה (פ"ג ה"ג אות ב') כתב בשם הרא"מ שאפשר לצאת ידי חובת סעודה שלישית קודם ארבע שעות בבוקר, ע"ש. וכן נראה מחידושי הרמב"ן והרשב"א לשבת (ק"ז:) וכן מהר"ן (מ"ג: מדפי הרי"ף) שהביאו דברי בעל ההלכות. וא"כ לכאורה בדיעבד היה מקום לסמוך עליהם, מ"מ נראה שפסקו הטוש"ע בחריפות נגד דעה זו לפי שפשוט הגמרא מורה שסעודה שלישית רק בזמן מנחה, וטענות החולקים דוחקים דברי הגמרא בלא ראיה מוכרחת לדבריהם. ומה גם שלפי הכלל שבמקום מחלוקת הפוסקים הקבלה תכריע, וכ"ש לפי מה שכתב הב"י (סי' קמ"א) שיש לילך אחר הזוהר נגד כל הפוסקים כל שאין תלמוד מפורש להיפך, א"כ אפילו בדיעבד לא יצא ואינו יכול לסמוך על הפוסקים המתירים].

רלז. ויש אומרים שקודם יתפלל מנחה ורק לאחר מכן יאכל סעודה שלישית [כן מוכח מדברי הרמב"ם (שם) ועוד ראשונים], ויש סוברים שמותר לאכול אפילו קודם שהתפלל מנחה, [כ"כ הרא"ש וכן מוכח מהטור שסידר הלכות סעודה שלישית בסי' רצ"א קודם הלכות תפלת מנחה המובאות בסי' רצ"ב], ומ"מ גם לדבריהם טוב יותר להתפלל מנחה קודם סעודה שלישית [וכמו שכתב הטור], וגם לדעת המקובלים אין לאכול סעודה שלישית רק לאחר תפלת המנחה. [כן מוכח מדברי רבנו האר"י בשער הכונות (דף עה ע"ה), שאחר שהגענו לפה דעתיק בתפלת החזרה של מנחה, כעת אנו אוכלים סעודה שלישית מפה דעתיק, ע"ש. וכ"כ הב"ח (ש"ש ח"י שרה אות י"ד) לדעת רבנו האר"י ויובא בסמוך]. וכן המנהג לעשות סעודה שלישית אחר שהתפלל המנחה, בין האשכנזים (וכמו שהעיד הרמ"א בהגה סי' רצ"א סעי' ב'), ובין הספרדים (וכמו שיוצא מעדות הנתיבי עם בסי' רל"ג סעי' א' ורצ"א סעי' ב', הובא בילקוט יוסף שבת כרך א' ח"ד עמ' תרנ"ו).

רלט. ואע"פ שלכתחילה צריך לעשותה אחר תפלת מנחה, וכדברי רוב הראשונים וכדברי המקובלים ומה גם שכן המנהג, מ"מ אם עשאה קודם שהתפלל מנחה יצא ידי חובתו. [וכמו שכתב בילקוט יוסף (שבת א' ח"ד עמ' תרנ"ו), וכן נראה מהשו"ע שהביא ג"כ הלכות סעודה שלישית בסי' רצ"א קודם תפלת מנחה, למרות שאפשר לדחות שכתב כן מפני שלא רצה לשנות מהסדר של הטור. וכן נראה מדברי הב"ח (שם) שכתב וז"ל: זמן סעודה שלישית אחר תפלת המנחה. ואם נאנס ועשאה קודם יצא בדיעבד. ולפי הסוד שגילה רבינו האר"י בזה, נראה דאם עשאה קודם תפלת המנחה, לא יצא ידי חובה גם בדיעבד. עכ"ל. ומשמע שתופס להלכה כדעת הפשטנים שכתבם תחילה בסתם, ורק כתב שלפי הסוד לא יצא, ולא שכך עיקר הדין. ונראה לי הטעם לכך שאפשר שמכיון שכללות עם ישראל התפללו והגיע תפלתם לפה דכתר גם מי שיאכל כעת אע"פ שהוא לא התפלל מנחה כלל עדיין, יוצא ידי חובה, ומה גם שרבנו האר"י לא אמר במפורש שאם עשאה קודם מנחה לא יצא ידי חובה, וכמו שהארכנו בזה בספרנו ויוסף עוד דוד ח"א (עמ' פ"ו) ועוד במקומות רבים. ודע עוד שלפי טעמו של רבנו האר"י משמע שאפילו אם התפלל מנחה ביחיד בלא חזרה לא יכול לקיים סעודה שלישית, ואולם כאמור אפילו לא התפלל מנחה כלל אין הדברים מוכרחים שדברי רבנו האר"י לעיכוב, וכ"ש בזה שהתפלל מנחה ביחיד בלא חזרה שיוצא ידי חובה בדיעבד אם אכל סעודה שלישית].

